

В. О. Полюга, Д. М. Полюга

Проблеми інформаційного забезпечення міжнародної співпраці у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій

У дослідженні розкрито суть інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародної співпраці у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій, запропоновано модель спільної інформаційної системи територіального моніторингу, розроблено заходи щодо його запровадження та механізми підсилення ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародної співпраці.

Ключові слова: *інформаційно-аналітичне забезпечення, транскордонні території, екологічні проблеми.*

Постановка проблеми. Сучасна економічна наука розглядає прикордонні території як потенційні ділянки економічного зростання з перспективами інтенсивного розвитку. Адже прикордонні території виконують роль анклавів, в яких розробляються і реалізуються спільні інвестиційні проекти в різних сферах економіки і видах економічної діяльності, активізуються зовнішньоторговельні та фінансово-кредитні відносини, оперативно вирішуються екологічні проблеми.

Практика показує, що адекватне реагування на екологічні загрози у прикордонних територіях повинно бути орієнтоване на зовнішньо-економічні зв'язки, повинно сприяти залученню інвестицій, нових екологоорієнтованих та інформаційних технологій, що, в результаті, сприятиме поліпшенню соціально-економічного становища прикордонних територій та покращенню їхнього загального екологічного фону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки сфера прикордонного співробітництва є предметом вивчення економістів, юристів і політологів, а екологічні проблеми та загрози – екологів та географів, то специфіка кола джерел полягає в значному обсязі економічних, політологічних, юридичних та екологічних досліджень як з проблем міжнародної діяльності прикордонних регіонів загалом, так і з екологічної проблематики та проблем розвитку підприємництва зокрема. Проте, не розробленою та не імplementованою залишається двостороння доктрина інформаційного забезпечення міжнародної співпраці у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій, що і стало предметом наших досліджень.

Метою дослідження є наукове обґрунтування методичних підходів до вирішення проблем інформаційного забезпечення міжнародної співпраці у сегменті вирішення екологічних проблем прикордонних регіонів.

Виклад основного матеріалу. Інформаційне забезпечення є пріоритетною складовою прийняття об'єктивних та своєчасних рішень як на рівні підприємства, так і на макрорівні. Особливо важливо володіти актуальною та вірогідною інформацією у сфері міждержавних відносин.

Під інформаційним забезпеченням міжнародної співпраці у сфері вирішення екологічних проблем транскордонних територій доцільно розуміти процес створення оптимальних умов задля задоволення двосторонніх інформаційних потреб та досягнення поставлених цілей на основі формування та використання інформаційних ресурсів. Мета інформаційного забезпечення такої співпраці – це створення відповідного віртуального середовища задля прийняття ефективних державних управлінських рішень щодо поліпшення соціально-економічного становища прикордонних територій, своєчасного виявлення та подолання екологічних загроз, покращення їхнього загального екологічного фону тощо. Проте, надзвичайно важливим елементом процесу прийняття управлінських рішень є аналітична складова.

Загалом, категорія “інформаційно-аналітичне забезпечення” передбачає взаємодію двох елементів:

- інформаційна складова – відносно самостійна діяльність спеціально підготовлених фахівців, зайнятих пошуком, відбором, обробкою, накопиченням, узагальненням і збереженням інформаційних одиниць (перший етап процесу інформаційно-аналітичного забезпечення у системі управління будь-яким механізмом);

- аналітична складова – як похідний, другий, етап процесу інформаційно-аналітичного забезпечення у системі управління будь-яким механізмом: виробництво спеціально підготовленими фахівцями на підставі наявних інформаційних одиниць і складних розумових процесів нового знання щодо явища або події, що вивчається [1]. Слід зазначити, що особливістю міжнародної співпраці у сфері вирішення екологічних проблем транскордонних територій є не стільки своєчасне ознайомлення з первинною інформацією, скільки випереджувальне виявлення проблемних ситуацій, вчасне реагування на загрози і прогноз розвитку майбутніх подій. Отже, аналітичну складову у нашому випадку можна вважати пріоритетною.

Саме необхідність передбачення, виявлення та прогноз тенденцій розвитку ситуації обумовлює застосування різних аналітичних методик опрацювання вихідної інформації. З'ясування можливих шляхів розвитку ситуації потребує не тільки узагальнення виявленої інформації, а також її оцінки. Наявність в інформаційно-аналітичних дослідженнях “вивідного знання” робить їх надійним підґрунтям для прийняття управлінських рішень [2].

Вивчивши міжнародний досвід, а також наявні напрацювання окремих прикордонних регіонів України, можемо із впевненістю зазначити, що діюче інформаційне поле міжнародної співпраці у сегменті вирішення екологічних проблем транскордонних територій в Україні потребує деталізації за наступними векторами:

- по-перше, окреслення та деталізація стратегічних цілей та завдань інформаційної інфраструктури двосторонньої співпраці у виявленні локальних екологічних загроз та вирішенні екологічних проблем;
- по-друге, ініціювання розробки транскордонної моделі інформаційних потоків;
- по-третє, розробка напрямів, принципів та методів організаційно-економічного механізму інформаційної взаємодії суб'єктів підприємництва та складових двосторонньої регіональної інформаційної інфраструктури транскордонного регіону у сфері екологічних загроз та проблем;
- по-четверте, визначення можливостей та напрямів міжрегіональної інформаційної інтеграції тощо.

Слід також зазначити, що через відсутність ефективною регіональної програми інформаційної підтримки міжнародної співпраці у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій, недосконалості організаційних, адміністративних та економічних механізмів виробництва і розповсюдження інформації, переважна більшість транскордонних територій знаходиться у так званому інформаційному вакуумі, що зумовлює прийняття екологоорієнтованих управлінських рішень переважно з використанням власного досвіду і особистих потреб.

Зокрема, результати проведених досліджень дали можливість окреслити наступні проблеми, які, на жаль, мають місце у системі інформаційного забезпечення міжнародної співпраці задля вирішення екологічних проблем транскордонних територій:

- відсутність координації наявних цілеспрямованих транскордонних інформаційних потоків;

- неузгодженість інтеграційних процесів транскордонної інформаційної взаємодії;
- неналежне налагодження циклу виробництва транскордонного інформаційного продукту, починаючи від процедури цілеспрямованого двостороннього збору уніфікованої співставної інформації, її систематизації, аналізу та завершуючи спільним прийняттям управлінських рішень;
- незабезпечення системності інформаційної взаємодії, яка передбачає двостороннє задоволення інформаційних потреб у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій;
- неможливість доступу до інформаційних ресурсів всіх зацікавлених сторін тощо.

Ми не претендуємо на розробку регіонального комплексного механізму міжнародної співпраці у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій, проте вважаємо, що одним із основних його векторів повинен бути розділ, щодо створення в прикордонному регіоні по обидва боки кордону спеціалізованої інформаційної структури у складі екологічних служб, завданнями якої є: формування або впорядкування інформаційних потоків у контексті вирішення екологічних проблем транскордонних територій; координація зв'язків між виробниками і споживачами інформації; і, найголовніше, розробка організаційно-економічних інструментів задля забезпечення та стимулювання їх інформаційної взаємодії.

Виходячи із викладеного вище, пропонуємо доповнити міжнародну співпрацю у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій системою інформаційного забезпечення, метою якої є зниження рівня невизначеності та підвищення ефективності двостороннього оперативного реагування на екологічні загрози і проблеми.

Найбільш перспективним напрямком розвитку транскордонної інформаційної взаємодії у вирішенні екологічних проблем прикордонних територій може стати створення спільної інформаційної системи територіального моніторингу (рис. 1), в базі даних якої акумулюються інформація, що має територіальну значимість, кон'юнктурні і структурні дані про загальний екологічний фон прикордонних регіонів, потенційні екологічні загрози, існуючі екологічні проблеми, діяльність підприємств, розміщення виробництв, наявність та потреби у екотехнологіях тощо.

Рис. 1. Модель інформаційної системи територіального екологічного моніторингу транскордонного співробітництва у вирішенні екологічних проблем прикордонних територій

Пропонована спільна міждержавна інформаційна система територіального екологічного моніторингу буде базою як для виявлення потенційних екологічних загроз по обидва боки кордону, так і для прогнозування надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Для цього необхідно реалізувати наступні заходи:

- створити та розвивати єдину автоматизовану міждержавну систему екологічного моніторингу (у межах компетенції транскордонних регіонів), оснащену сучасною вимірювальною, аналітичною технікою та інформаційними засобами;
- запровадити прикладне використання методів обліку негативного впливу на навколишнє середовище по обидва боки кордону із застосуванням інструментальних (автоматизованих) систем;
- забезпечити розвиток мережі спостережень і програм обробки даних, що дозволяють своєчасно отримувати достовірну інформацію про стан навколишнього середовища у межах транскордонних регіонів;

• використовувати результати екологічного моніторингу при здійсненні заходів щодо охорони навколишнього середовища, прийнятті рішень про реалізацію запланованої економічної та іншої діяльності, здійсненні міждержавного екологічного нагляду, а також при складанні прогнозів соціально-економічного розвитку.

Окрім того, як для підсилення ефективності інформаційно-аналітичного забезпечення міжнародної співпраці у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій так і екологічної безпеки прикордоння загалом доцільно використовувати такі механізми:

• розширення кола комплексних фундаментальних і прикладних досліджень у сфері прогнозування загроз екологічного характеру стосовно прикордонних територій;

• розробка та використання науково обґрунтованої системи об'єктивних показників техногенного впливу на навколишнє середовище і показників екологічної ефективності природоохоронної діяльності;

• консолідоване міждержавне стимулювання проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт у галузі охорони навколишнього середовища, ресурсозбереження та забезпечення екологічної безпеки.

Висновки. Як наслідок плідної взаємодії на рівні міждержавного моніторингу та обміну інформаційними ресурсами у вирішенні екологічних проблем транскордонних територій прогнозуємо отримання наступних результатів:

• виявлення та фінансове стимулювання підприємств, що запроваджують програми екологічної модернізації виробництва та екологічної реабілітації відповідних територій;

• формування транскордонного ринку екологічної продукції, технологій та обладнання, а також природоохоронних послуг;

• стимулювання залучення інвестицій для забезпечення раціонального та ефективного використання природних ресурсів, зменшення негативного впливу на довкілля, виробництва екологічно чистої продукції, запровадження ресурсозберігаючих технологій, що відповідають вимогам законодавства сусідніх держав про охорону навколишнього середовища;

• поетапне запровадження системи декларування дотримання екологічних вимог та проведення екологічного аудиту;

• підвищення екологічної та соціальної відповідальності бізнесу;

- міждержавне регулювання ввезення на територію сусідніх країн техніки (обладнання) та технологій, що не відповідають екологічним вимогам, у т. ч. міжнародними.

Список використаних джерел

1. Коваль Р.А. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади / Р.А. Коваль //Теорія та практика державного управління : зб. наук. праць. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2006. – № 1 (113).
2. Телешун С.О. та ін. / С.О. Телешун //Політична аналітика в системі публічного управління. – К., 2008. – С. 38-41.

Polyuha V. O., Polyuha D. M. The problems of informational support for international cooperation in addressing environmental problems of cross-border regions.

The research reveals the essence of information and analytic support of international cooperation in solving environmental problems cross-border regions, the model of a joint information system of territorial monitoring measures is proposed, and mechanisms to enhance the efficiency of information-analytical support of international cooperation are developed.

Key words: *information and analytical support, cross-border area, environmental problems.*

Полюга В. А., Полюга Д. М. Проблемы информационного обеспечения международного сотрудничества в решении экологических проблем трансграничных территорий.

В исследовании раскрыта суть информационно-аналитического обеспечения международного сотрудничества в решении экологических проблем трансграничных территорий, предложена модель общей информационной системы территориального мониторинга, разработаны мероприятия по реализации проекта и механизмы усиления эффективности информационно-аналитического обеспечения международного сотрудничества.

Ключевые слова: *информационно-аналитическое обеспечение, трансграничные территории, экологические проблемы.*